

60°10'16"N 24°55'52"E
Natuurhistorisch Museum
Helsinki

Bij binnenkomst moet je eerst langs een Afrikaanse olifant. De muren hangen vol met vissen, kikkers en vogels zonder huid. Het zou spookachtig kunnen lijken, maar de mensen lopen er zorgeloos en oplettend rond, gaan van de ene vitrine naar de andere om beenderen en informatiebordjes te bestuderen, en uiteindelijk richt iedereen zijn aandacht erop.

In eerste instantie zien ze paarden, beren, zeehonden en slangen, dunne botten die dier voor dier vakkundig en onzichtbaar met elkaar zijn verbonden. Ze vormen herkenbare gestalten, bekend uit prentenboeken en dierentuinen, maar dan ziet de voorbijganger de totaal afwijkende overblijfselen van dit dier voor zich.

De andere skeletten in de zaal zijn wit en schoon; niets doet denken aan de bloederige rotzooi die ontstaat wanneer je botten uit een wezen peutert dat kortgeleden nog leefde. Maar dit skelet heeft een oneffen, versleten oppervlak. De beenderen zijn vergeeld, als een vergeten krant op zolder, de wervels en ribben zijn bezaaid met breuken en scheuren, en op plaatsen waar ze gebroken zijn geweest, onthult het donkere oppervlak een lichtere, poreuze glans. De botten vertonen kneuzingen en markeringen. Op de ribben zijn twee getallen genoteerd: sommige keurig in inkt, andere in potlood. De markeringen helpen

ons negentien paar gebogen ribben te tellen. De ribben zijn in een delicaat handschrift genummerd, maar de volgorde van de wervels is met dikke, schaamteloze viltstift op de botten aangebracht. Aan de atlaswervel hangt bovendien een label, een soort vergeeld archiefkaartje, dat je alleen kunt zien als je bukt op een manier die de aandacht van de zaalwachter trekt, maar in die houding kun je het volgende lezen: de getypte woorden RHYTINA STELLERI en het jaartal 1960. En toch: het opvallendst aan dit dier zijn niet de markeringen die de mens erop heeft achtergelaten, maar zijn omvang.

Ontdaan van zijn vlees is een beer als een magere, ellendige hond, en een paard krimpt tot een pony, maar dit dier reduceert ook zonder huid en vlees de andere skeletten in de zaal tot breekbaar speelgoed. Als je de volgende zaal betreedt, zie je dat zijn botten qua sterkte niet onderdoen voor het imposante geraamte van een bultrugwalvis. De omvang van het dier trekt de aandacht. Kinderen rennen erheen en roepen 'Een dinosaurus!', want daar verheugen ze zich het meest op. Maar de ouders twijfelen. Ze hebben de kaart van het museum bekeken en weten dat de prehistorische dieren op de tweede verdieping te vinden zijn, niet hier. En dus buigen ze zich voorover en lezen ze hardop voor wat er op het informatiebordje staat:

STELLERZEEKOE, *HYDRODAMALIS GIGAS*

Stel je de Beringzee voor, de watermassa tussen Siberië en Alaska, tussen de Stille Oceaan en de Noordelijke IJszee. Stel je de Beringzee voor in het jaar 1741.

Al deze schatten in de drie koninkrijken van de natuur, die door de hoogste Meester zo kunstig zijn opgebouwd, die hij toestaat zich te vermenigvuldigen en zo zorgvuldig onderhoudt, lijken puur ter wille van de mens te zijn geschapen. Alles kan door hem worden gebruikt, zo niet direct, dan in elk geval indirect. Andere wezens hebben dit voordeel echter niet. Door zijn verstand temt de mens de wildste dieren, achtervolgt en vangt hij de snelste wezens; ja, hij weet zelfs bij de dieren te komen die zich verborgen houden op de bodem van de zee.

LINNAEUS, OECONOMIA NATURAE, 1749

53°3'55"N 158°37'32"E

Kamtsjatka, het Russische Verre Oosten

1741

Alle ontdekkingsreizen beginnen met een kopje thee. Kapitein Vitus Bering schenkt thee in, die wordt gedronken door theoloog, natuuronderzoeker en excentriekeling Georg Wilhelm Steller. De kapitein schenkt in, want hij heeft een opdracht. De grootse imperator spoorde hem aan een zeeweg van Azië naar Amerika te zoeken en in kaart te brengen, en Bering ging op weg. Dat was twintig jaar geleden. Hij liet de kust achter zich en zeilde naar de onbekende wateren in het noorden, maar de nevel was volhardend, het weer was slecht, de watervoorraad slonk en ze zetten koers naar huis. Bering keerde terug met een nauwkeuriger kaart van het schiereiland Kamtsjatka, maar de bovenste hoek van de wereldkaart was nog steeds leeg, en Peter de Grote verliet deze wereld zonder te weten waar de Nieuwe Wereld eindigde.

De imperator sterft, maar het idee niet. Er moet een nieuwe poging worden gedaan, een betere poging. Keizerin Anna geeft daartoe de opdracht, en nu drijven er twee schepen in de Avatsjabaai, de Svjatoj Pjotr en de Svjatoj Pavel, de Heilige Petrus en de Heilige Paulus. Die bieden plaats aan een honderdkoppige bemanning; er zijn twintig mannen nodig om de zeilen te hanteren. Eromheen worden een haven, barakken, werkplaatsen en gammele woonruimtes opgetrokken, en op de schepen na is alles smerig, klein en koud.